

Politicorum Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. III. Seditioes esse frequentissimas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

trescat; quia ab vilissimis & nequissimis hominibus intenduntur lites, cum autem adeat verus hostis, cuncti diffugunt. Quod si externo hoste vires attritae non absuntur, victoria ciuilis tamen finito iam bello viuentibus inimicis crudelius grassatur. Cum Mariani non modo victoriam, sed etiam salutem desperant, cuncta suis alienisque cædibus implouerunt. Vbi deinde Sylla (inquit Augustinus libro tertio de ciuitate capite vigesimo octauo.) Vbi intravit, qui in via publica, non iam bello, sed ipse pace fuisse, septem milia a pedum vnde cuncte in ivernia, non pugnando, sed subendo prostraverat. In iverne autem tota quem vellet, Syllanus quisque feriebat. Vnde tota numerari omnino non poterant, donec Sylla fuggeretur; sinendos esse aliquos vivere, ut essent quibus possent imperare, qui vicerant. Tunc iam cohibita quæ hac atque hac passim furibunda feriebat licentia ingulandi, tabula illa cum magna gratulatione posita est, quæ hominum ex vitroque ordine splendido: equestris scilicet atque senatorio, occiduum ac proscribendum ad duo milia continebat: contributus est numerus, sed consolabatur modus. Nec quia tot cedebant, tantum erat inorror quantum latitie, quæ ceteri non timebant. Sed in quibusdam eorum qui mori insisterant, etiam ipsa licer crudelis ceterorum securitas, genera mortuum exquisita conseruauit. Quendam enim sine ferro lantantium manus diripuerunt: immensus homines hominem vivum, quam bestie solent discerpere, cadaver abiectum. Alius oculis effosis, & partulatim membris amputatis, in tantis cruciatis diu vivere, vel portius diu mori coactus est. Subhastata sunt etiam tanquam ville quædam nobiles ciuitates. Vna vero velut vpus reus duci iuberetur, sic tota iussa est trucidari. Hæc facta sunt in pace post bellum, non ut acceleretur obtinenda victoria, sed ut contumaciam obtenta. Pax cum bello de crudelitate certauit, & vicit. illud enim prostrauit armatos, ista nudatos. Bellum erat, ut qui feriebatur, si posset, feriret; pax autem, non ut qui easerat, viueret, sed ut moriens non repugnaret. Magnum itaque malum est seditione, & quod dolendum etiam frequens, & vltatum.

CAPUT III.

Seditiones esse frequentissimas

§. I. **T**AM græce malum etiam frequens est. Causa est, quia querulum est genus humanum, & quia facile pessimo cuique est murmurare. Populum Israël ex Ægypto, de fornace ferrea, de domo seruitutis Deus eduxit, pett' tot & tanta miracula, ut Pharaon ipse obstupeceret, & tamen intra spatiū mēsium quindecim decies contra Deum seditionem mouit. Numerorum decimo quarto, vigeſimo secundo. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam, & signa que feci in Ægypto, & in solitudine, & tentauerunt me iam per decem vices, nec obedierunt vocim meam, & cetera. Mirum videri posset, vel vnam seditionem esse potuisse. Nulla erat Magistratus iniuria, Tusci, inquit Moses, quod ne aſſellum quidem cuiusquam accepimus, nulla indigentia, viles non atterebantur, quotidianum erat manuē miraculum, mare rubrum cesserat, hostesque hauserat, aquæ in dulcedinem veræ, nouæ productæ, inter hac admiranda contra Deum murmurant, Moses dum & Aaronem persequuntur, non beneficiis mitigati, non plagiis territi. Deus teste quadraginta annorum fuit illa seditione. Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacer-

batione secundum diem tentationis in deserto; vbi tentauerunt me Patres vestri, probauerunt, & viderunt opera mea, quadraginta annis proximus fui generationi huic, & dixi, semper hi errant corde, ipsi vero non cognoverunt vias meas. Illa igitur à Deo dilecta & electa Respublica, populus ille, cui benedixit Dominus in ipsa sua liberatione, in exitu de Ægypto, de populo Barbatu, in ipsa pompa & traduētione triumphali, præsente Deo decies seditionem intra quindecim menses mouit, & crebrius per annos quadraginta. Quid de gentium populis iudicabimus: Fuere & illis sūi tumultus & exiit. Atque vt ne longe a Palæstina recedam, eo ipso tempore, quo filii Israël in deserto errarunt, finiti reges inter se bella gesserunt, Selon Amoriteus regnum Moabitum obtinuit ab Arnon usque Jecob. Chananaeis inter se bella gesserunt cimilia.

Chananæorum reges quorum possessio Israëlitis assignata fuerat, inter se concurrent, ut iam factis viribus electo populo obicerentur. Si enim Adonibæc septuaginta reges subegerat, qui sub mensa eius amputatis manuum & pedum extremis micas colligebant, quis dubitate potest reges eos plurimos cognatos fuisse, cum in medio Chananaeorum habitatet? Quis etiam dubitare potest, reges illos bello & seditione vicitos, & interrecione multorum? cum vero post mortem Iosue ea contigerit clades crudelissimo tyranno, omnino constat eo tempore, quo Israëlite sub Mose & Iosue fuerunt, tanta bella in Palæstina iam peritura fuisse. Videlib Jud. capite primo, sexto. Nunc quoque dum ista scribo ante foras Turcorum de pugnant Christiani. Ne vñquam negare possint se perire velle.

§. 2. Porro ex vna eademque potentissima & notissima Respublica Romana, si insignores seditiones collegero, exemplum humana malitia, quæ nec imperium, nec libertatem ferre potest, clarissimum demonstraero, omnibusque regibus insigne documentum dedero, vñsint ad fedandas discordias, tollendosq; tumultus egregie cauti, instructique. Contentiones igitur dimicantesq; vnius viris in se diuisæ perpendamus, atque vt ab exordio omnia graviora accersamus.

Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Hac indole ciuitas adoleuit, quam illi fratrum ingenia indiderunt. Nec Romuli felicior exitus, Patrum manib; disceptum, aiunt, ob asperius ingenium, plebs credidit, & Patribus infensa fuit. Contentio deinde inter veteres Romanos, & Sabinos fuit, quanam ex factione reges eligerentur, eaque annum perduravit, quo & inter regnum fuit, donec plebs indignata ficeret: Multiplicatas seruitutem, centum pro uno domino Regno & infastos, verba Liui sunt. nec ultra regem nisi ab ipsis creatum videbantur passuri, cum sensissent ea moueri Parres, offensum ulti rati, quod amissi erant, ita gratiam inuenit, &c. Seditio itaque tum inchoata fuit, sed prudenter patrum discussa est. Numæ imperio nulla seditione memoratur, Tullo regnante Fidenæ colonia Romanæ defecit. Metius Suffetius proditioñem moltus est, nec quieta, nec turbulenta deinde pleraque fure, vñque ad Tarquinium, qui sollicitatō senatu Seruium ficerum regno expulit & occidit. Nam & Tarquinium Priscum filiu Anci occidi curarunt, licet fructum sceleris, hoc est regnum non obtinuerint. Quod populus nihil mouerit, causa erat immanis seruitus. & cum rem perpendo non felicior videtur fuisse eo tempore status Romanæ plebis, quam sub Pharaone fuerit, si quis populi horum Israël in Ægypto, & inter bonos tam reges à Liuio, Floro, ceterisque numerantur. De illo Liuio. Maiore animo pacis opera inchoata; quam quanta mole gesserat bellum: vt non quietior

Etiam imminente periculo tumultuatur.

Summa artis principis seditionesca- uere.

Romanum imperium domi fragile ob sedi- tiones.

quieterior populus domi esset, quam militia fuerit, nam & muro lapido, cuius exordium operis Sabino bello turbatum erat, urbem quam nondum munierat cingere parat: & insima urbis loca circa forum, aliasque interiecto collibus convalles, quia ex planis locis huius facile euehebant aquas, cloacis & fastigio in Tiberim duabus siccatis: & aream ad eadem in Capitolo Iouis, quam voverat bello Sabino, iam pro sagiente animo, futuram olim amplitudinem loci, occupat fundamenitus. Hac Liuius laudi patria seruens. Qua vero tyrannide id auctitatum sit, docet Plinius libro trigesimo octavo, capite decimo quinto. Non omitendo memoriabilis exemplo, vel eo magis, quoniam celeberrimus rerum conditoribus omnissimum est: cum id opus Tarquinius Priscus plebis manibus faseret, estque labor in eum longior an periculosis, passim conserata nece Quirinibus tandem fugientibus, novum & inexcogitatum ante posteaque remedium inuenit ille rex, ut omnium ita defunctorum figeret crucibus corpora spectanda ciuibus simul & feris, volucribusque laceranda.

Atque haec causa est, cur plebs quiecerit oppressa regio metu. Sequitur Tarquinius Superbus quem rebellione concita virbe eiecerunt ob filium adulterum tumultuati, quem tamen legibus forte punire non erat difficile. Verum occasio, ita laesorum, alienatio a rege superbo, seditionem uno impetu mouit, visit, perfecitque, quod aucti fuerunt. Pulsis regibus quamvis magnus ab illis metus, hostesque diversi imminenter, non tamen absque seditione artas agitabatur, Bruti progenies cum nobilibus adolescentibus in patriam conspirauit, Tarquiniosque reducere conati sunt. Valerius in suspicione regni affectati venit, nec nisi domo deiecta, quam inchoauerat, fascibusque populo submissi tutsus fuit. Et quidem timida fuit ab Anno V. C. 244. ad Annum 237. quies domi, postea continua seditiones, aut seditionum consilia fuisse. Anno post reges exactos decimo sexto post mortem Tarquinij altero, ingens Roma discordia exorta est. Liuius libro secundo. Sed & Volscum bellum imminebat, & ciuitas ipsa secum discors intefino inter patres plebeosque flagrabit odio, maxim propter nexos ab eis alienum. Fremeant se foris pro libertate & imperio dimicantes, domi a ciuibus captes & oppressos esse: tuioremque in bello quam in pace, inter hostes, quam inter ciues libertatem plebis esse: inuidiamque eam sua sponte gliscente insignis viuis calamitas accedit. Magno conatu quidam cum omnium malorum suorum insignibus se in forum proiecit. Obsita erat squalore vestis, sedior corporis habitus pallore ac macie perempti, ad hoc promissa barba, & capilli effrayerant spicem oris: noscitabatur tamen in tanta deformitate, & ordines duxisse aiebant, alia que militia decora vulgo miserantes eum iactabant, ipse testes honestarum aliquot locis pugnarum cicatrices aduerso pectora ostentabat. Scisciantibus unde ille habitus? unde deformitas? cum circumfusa turba esset prope in concionis modum: Sabino bello, ait, se militarem, quia propter populationes agri non fructu modo caruerit, sed villa censa fuerit, direpta omnia, pecora abacta, tributum iniquo suo tempore imperatum, as alienum fecisse. id cumulatum viis primo se agro paterno auctioque excusse, deinde fortunis aliis, postrem velut tabem ad corpus ductum se ab creditore non in seruitum, sed in ergastulum, & carnicinam coniectum esse, inde ostentare tergum fadium recanibus vestigis verbaverum. Ad hac visa auditaque clamor ingens surit, non iam foro se tumultus continet, sed paucim tam urbem peruidit, nexus vincit solitique se vndeque in publicum proripiunt, implorant Quirinum fidem, nullo loco deest seditionis voluntarius comes, multis paucim agminibus per omnes vias cum clamore in forum curritur. Magno cum periculo suo, qui forte patrum in foro erant, in eam turbam inciderunt, nec temperatum manibus foret, ne propre Consules P. Seruilius, & Ap. Claudius ad comprehendam seditionem interuenissent. At in eos multitudine versa, ostentare

vincula sua deformitatemque aliam, hac se meritos dicere exprobantes quisque suam alius alibi militiam. Postulare multo minaciter magis quam suppliciter, ut senatum vocarent: curiamque ipsi futuri arbitri moderatoresque publici consilij circumfissent. Pauci admodum Patrum, quos causas obtulerat, contracti ad consules, ceteros metus non curia modo, sed etiam foro arcebat, nec agi quidquam per infrequentiam poterat senatus. Tum vero eludi atque extra hi se multitudine putare: & patrum qui abesse, non casu, non metu, sed impedienda rei causa abesse, & consules ipsos tergiuarsi, nec dubie ludibrio esse miseras suas. Ian prope erat, ut non confulam quidem maiestas coerceret iras hominum, cum incerti morando, an veniendo plus periculi contraherent, tandem in senatum veniunt, frequentique tandem curia, non modo inter patres, sed ne inter consules quidem ipsos satis conueniebat.

Erant vero tot nesi, ut bona pars exercitus inde conficeretur. Creuere autem adeo discordia, ut Sabini non fiducia virium, sed contemptu litigantium ciuium arma caperent. Plebs enim nocturnos cœtus celebrare in Esquilinis, in Auentino conuenire. Tandem aperte resistere, & in sacrum montem secedere, factum hoc Anno 260. quo Tribunos plebis crearunt, seminarium perpetuum discordium, donec primum a ciuibus, deinde a Barbaris oppressi sunt.

Anno deinde 262. Coriolanum expulerunt, qui post duos annos patriæ bellum intulit. Nec longa in medio mora Anno 267. vicitis Volscis Sp. Cassius agraria lege & reddenda pecunia pro Siculo frumento regnum afferens, perduellionis reus occiditur.

in seditionis hostissimam dit.

Non tamen defit sedatio plebis, qua exernum anno sequenti bellum exciuit, & eo finita est. sed re-cruduit mox post victoriam, ut monet Liuius. acer-
rima vero fuit sedatio Anno 271. eo vero insaniam ve-

nit exercitus, ut cum equites hostem venientem fu-

gassent, pedes inseque noluerint, & iniussi consulis mœsti, & ab equite nouatam operam execrantes in castra redierint; nec tamen anno 273. à tu-

multo cessatum, impediti delectus, donec Consilio Appii Tribunos inter se commiserunt. statum viris

eo tempore Italici populi verissime describunt. Li-

uius libro secundo.

Aeternas opes esse Romanas, nisi in-

Seditiones

ter sepius seditionibus satiant. id vrum venenum, eam

Labem ciuitatibus opulentis repartam, ut magna imperia

Romanas

mortalia esse. diu sustentatum id malum, partim patrum

consilii, partim patientia plebis iam ad extrema venisse, duas

ciuitates ex una facta: suos cuique partim magistratus, suas

leges esse. primum in delectibus senire solitos, eosdem in bella

tamen paruisse ducibus, qualicunque virbi statu, manente

disciplina militari, sibi potuisse: iam non parendi magistris

morem, in castra quoque Romanum militem sequi:

proximo bello in ipsa acie, in ipso certamine, consenuit exercitus traditam yltro victoriam vicitis Aequis. signa deserta:

imperatores in acie relictum, iniussi in castra reatum; pro-

fecto si infestus suo milite vincit Romanum posse, nihil aliud

opus esse, quam indici, ostendique bellum; cetera sua sponte

fata & Deos gesturos. Quis villam horam sine seditione

Romanum dicat fuisse, cum tali statu contra se fure-

ret? cum vinci mallet, omniaque perdere, quam pa-

tricio duce vincere?

Necalia ratione nisi dolo factum, ut pugnare vel-

Odio duum

lent cum crederent id nolle duces. Perseueravit-

pugnant &

la ordinum alienatio, certaminaque, donec Anno

vincunt.

280. Tribunos domi occisus ceteros timore afflixit,

sed tamen maius odium concitauit, de consilibus

tollendis cogitationem suscipiunt. Liuius libro se-

cundo. Dicere actum esse, tam primum tributis comitibus

creati Tribuni sunt: numero etiam additos tres, perinde ac

duo ante fuerint, Piso auctor est. nominat quoque Tribunos

Coful pleb^E

Cn. Siccium, L. Numitrium, M. Duellum, Sp. Icilium, magisq^u

L. McCilum. Volscitum, aequique inter seditionem Roma-

hosteedit.

nam

Tedio labo-
rum mori-
malunt.

Regum me-
tus sedicio-
ne coe-
reunt.

Ciues Ro-
manitudo
res apud ho-
stes, quam
ciues.

vincula sua deformitatemque aliam, hac se meritos dicere exprobantes quisque suam alius alibi militiam. Postulare multo minaciter magis quam suppliciter, ut senatum vocarent: curiamque ipsi futuri arbitri moderatoresque publici consilij circumfissent. Pauci admodum Patrum, quos causas obtulerat, contracti ad consules, ceteros metus non curia modo, sed etiam foro arcebat, nec agi quidquam per infrequentiam poterat senatus. Tum vero eludi atque extra hi se multitudine putare: & patrum qui abesse, non casu, non metu, sed impedienda rei causa abesse, & consules ipsos tergiuarsi, nec dubie ludibrio esse miseras suas. Ian prope erat, ut non confulam quidem maiestas coerceret iras hominum, cum incerti morando, an veniendo plus periculi contraherent, tandem in senatum veniunt, frequentique tandem curia, non modo inter patres, sed ne inter consules qui de ipsos satis conueniebat.

Discordia plebis etiam in senatum in parte diuidit.

Erant vero tot nesi, ut bona pars exercitus inde conficeretur.

Creuere autem adeo discordia, ut Sabini non fiducia virium, sed contemptu litigantium ciuium arma caperent.

Plebs enim nocturnos cœtus celebrare in Esquilinis, in Auentino conuenire.

Tandem aperte resistere, & in sacrum mon-

tem secedere, factum hoc Anno 260. quo Tribunos

plebis crearunt, seminarium perpetuum discordium, donec primum a ciuibus, deinde a Barbaris op-

pressi sunt.

Anno deinde 262. Coriolanum expulerunt, qui

post duos annos patriæ bellum intulit. Nec longa in

medio mora Anno 267. vicitis Volscis Sp. Cassius

agraria lege & reddenda pecunia pro Siculo frumento

regnum afferens, perduellionis reus occiditur.

Non tamen defit sedatio plebis, qua exernum an-

no sequenti bellum exciuit, & eo finita est. sed re-

cruduit mox post victoriam, ut monet Liuius. acer-

rima vero fuit sedatio Anno 271. eo vero insaniam ve-

nit exercitus, ut cum equites hostem venientem fu-

gassent, pedes inseque noluerint, & iniussi consulis

mœsti, & ab equite nouatam operam execrantes in

castra redierint; nec tamen anno 273. à tu-

multo cessatum, impediti delectus, donec Consilio

Appii Tribunos inter se commiserunt. statum viris

eo tempore Italici populi verissime describunt. Li-

uius libro secundo.

Aeternas opes esse Romanas, nisi in-

ter sepius seditionibus satiant. id vrum venenum, eam

Labem ciuitatibus opulentis repartam, ut magna imperia

Romanas

mortalia esse. diu sustentatum id malum, partim patrum

consilii, partim patientia plebis iam ad extrema venisse, duas

ciuitates ex una facta: suos cuique partim magistratus, suas

leges esse. primum in delectibus senire solitos, eosdem in bella

tamen paruisse ducibus, qualicunque virbi statu, manente

disciplina militari, sibi potuisse: iam non parendi magistris

morem, in castra quoque Romanum militem sequi:

proximo bello in ipsa acie, in ipso certamine, consenuit exercitus traditam yltro victoriam vicitis Aequis. signa deserta:

imperatores in acie relictum, iniussi in castra reatum; pro-

fecto si infestus suo milite vincit Romanum posse, nihil aliud

opus esse, quam indici, ostendique bellum; cetera sua sponte

fata & Deos gesturos. Quis villam horam sine seditione

Romanum dicat fuisse, cum tali statu contra se fure-

ret? cum vinci mallet, omniaque perdere, quam pa-

tricio duce vincere?

Necalia ratione nisi dolo factum, ut pugnare vel-

Odio duum

lent cum crederent id nolle duces. Perseueravit-

pugnant &

la ordinum alienatio, certaminaque, donec Anno

vincunt.

280. Tribunos domi occisus ceteros timore afflixit,

sed tamen maius odium concitauit, de consilibus

tollendis cogitationem suscipiunt. Liuius libro se-

cundo. Dicere actum esse, tam primum tributis comitibus

creati Tribuni sunt: numero etiam additos tres, perinde ac

duo ante fuerint, Piso auctor est. nominat quoque Tribunos

Coful pleb^E

Cn. Siccium, L. Numitrium, M. Duellum, Sp. Icilium, magisq^u

L. McCilum. Volscitum, aequique inter seditionem Roma-

hosteedit.

nam & bellum coortum, vastauerant agros, ut si qua secessio plebis fieret, ad se receperunt haberet. Compositio deinde rebus castra retro mouere. Ap. Claudius in Volsco missus. Quintio Aqui prouincia euenit. Eadem in militia sauitia Appiis quis domi, eo liberior, quod sine tribunitia vinculis erat. Odisse plebem plus quam paterno odio, quod se victimum videbat ea: & se unico consule electo aduersus Tribunitiam potestatem perlatam legem esse, quam minore conatu, nequaquam tanta patrum spe, priores impediunt Consules. Hac ira indignatioq; ferocem animum ad vexandum saeo imperio exercitum stimulabat. nec villa vi domari poterat, tantum certamen animis imbiberant. Segniter, otiose, negligenter, contumaciter omnia gerere, nec pudor, nec metus concebat. sicutius agi veller agmen, tardius sedulo incedere. Si adhortator operis adesse, omnes sua sponte motam remittere indiffratam, praesenti vultus demittere, tacite paterentem exercari: ut iniudicis ille odio plebeio animus interdum moueretur, omni nequicquam acerbitate prompta, militem cum militibus agere: a centurionibus corruptum exercitum dicere, tribunos plebis caullans interdum, & Volerones vocare. Nihil eorum Volsci ne siebant: infasque eo magis sperantes idem certamen animorum aduersus Appium habuitur exercitum Romanum, quod aduersus Fabium Cas. habuisset. Ceterum multo Appio quam Fabio violentior fuit: non enim vincere tantum noluit, ut Fabianus exercitus, sed vinci voluit productus in aciem, turpi fugi petit casta, nec ante resistit, quam signa inferente Volscum munimenta vidit, fordanque extremi agminis cadem, tum expressa vis ad pugnandum, ut vicioriam a vallo submoueretur hostis: satis tamen apparuit, capitanum castra militem Romanum noluisse. alii gaudere sua clade atque ignominia. Quibus nihil infractus ferox Appius animus, cum insuper sauire vellet, concionemque aduocaret, concurrunt ad eum legati, tribunique monentes, ne ritque experiri vellet imperium, cuiusvis omnis in consensu obediendum esset. negare vulgo milites se ad concionem ituros, passimque exaudiiri voces postulauit, ut castra ex Volsco agro moueantur: hostem viciorem paulo ante proprie portis ac vallo fuisse, ingentisque mali, non suspicionem modo, sed aper tam speciem obuersari ante oculos. Vicitus tandem (quandoquidem nihil prater tempus noxae lucarentur) remissa concione iter in sequentem diem pronunciari cum iussisset, prima luce clauso signum profectiois dedit. Cum maxime agmen e castris explicaretur, Volsci, ut eodem signo excitati, nouissimos adoruntur. a quibus perlatus ad primos tumultus, eo pauore, signaque & ordines turbauit, vi neque imperia exaudiri, neque iniurias possent. nemo vultus nisi fuga memor: ita effuso agmine per stragem corporum animorumque euasere, ut prius hostis desisteret sequi, quam Romanus fugere. Anno v.c. 282. hoc contigit.

Manente discordia 284. ultima vis timebatur, Comitiis deinde consularibus plebs intereste nouit, semper sollicita, semper infesta.

Anno 286. agraria legis iterata certamina, & Volsci ager Colonie Antium deducenda datus, sed plerique fastidiebant. Quietere nonnullam ingenitiam pericula attulere, quibus defuncti Anno 291. omnium recrudere mala domestica, ut Consul reuocandus fuerit: nam absentia Consulium actionibus suis tempus tribuni quæsuerit. Magis asperata Anno sequenti pugna, Consules delectum habent, si quem comprehenderent Tribuni mitti iubebant. Pulsus meru iudicij caso, & mox pro uno mille Caesones, sed qui arte toro anno elidunt Tribunos.

Haec tenus dissensiones, at vero Anno 293. cum Capitolium duce Herdonio manus seruili occupasset, rebus in extremo discrimine constitutus Tribuni ab armis populum auocant. Vim ultimam apparerat futuram, spectaculoque seditionem Romanam hostibus fore, nec lex tamen ferri, nec ire in Capitolium Consul potuit, nox certamina copta oppresit, tribuni coferre nocti, timentes consulam arma. Amoris inde seditionis Auctoribus,

patres circumire plebem, inferentesque se in circulos, sermones tempore aptos serere: admonere, ut viderent in quod dis crimine Rem publicam adducerent: non inter patres ac plebem certamen esse, sed simul patres, plebemque arcem urbis, tempa Deorum, penates publicos priuatosque hostibus dedi. Quam mirum ciues Romanos tam pertinaci discordia cœcatos, ut cum Tufculanorum dictator Malius auxilio veniret, ipsi tamen suo periculo non mouerentur; rogandiisque essent ut contra mancipia sua se defendere vellet. Id vero quod Tribuni, etiam tum reclamant, omnem furorem superat. Merito itaque L. Quintius Cincinnatus consul Anno in sequenti Tribunos hostes Herdonio deteriores esse affirmauit. Sed tamen illi delectum impedit co nantur, & plebs eosdem Tribunos reficit.

Anno 295. Quintius Cincinnatus dictator auctis hostibus pericula externa discussit, plebs Tribunos eosdem quantum refecit. Itaque Anno 296. ad extre mas contentiones deuenissent, nisi & qui, Sabini que exitia maiora intulissent. Aequorum nocturno imperio Corbione praesidium amissum erat, Sabini agros Romanos populabantur, nec militare tamen ciues voluerunt, nisi extorsissent, ut decem Tribunos create licet. Durauit haec pertinacia in annum 302. cum missi legati in Græciam, & decemviri constituti, quorum opera leges scriberentur. Sed ne sic quidem nisi vnius anni Alcedonia fuerunt, Claudij libidine, & datis pro seruitute contra libertatem vindicis plebs offensa in Auentinum e castris, deinde in sacrum moitem ascendit; Decemviro abdicant, Consules & Tribunos restituunt. Decemviro ad rogum poscent, maior sedition haec tenus non fuit; armatis erant. Satiata supplicio patrum plebs nonnihil quietuit, nec concordia tamen fuit; nam quieta plebe iuniores patrum ab iniuria non cessare. Litus ita describit. Inde M. Geganus Macrinus, & C. Iulius Co. facti conciones Tribunorum aduersus nobilium iuuentum ortas, sine infectione potestatis eius conseruata maiestate patrum, sedauere plebem decreto ad bellum Volscorum & Aequorum delectu sustinendo rem ab seditionibus continere: Urbano quoque otio foris omnia tranquilla esse affirmantes, per discordias ciuilis externos tollere animos, cur a pacis concordia quoque intestina causa fuit. sed alter semper ordo grauis alterius modestia erat. quiete ceni plebi ab iunioribus patrum iniuria fieri capte. vbi Tribunii auxilio humilioribus essent, in primis parum poterant: deinde ne ipsi quidem inuolati erant, ritque postremis mensibus, cum & per coitiones potentiorum iniuria fieret, & vis potestatis omnis aliquando posteriore anni parte languidior esset: iamque plebs in Tribunatu aliquid ponere spei, si similes Icilio Tribunos haberet: nomine tantum se biennio habuisse. Seniores contra Patrum, & nimis feroes credere iuuenes esse, ita malle, si modus excedendus esset, suis quam aduersariis superesse animos. adeo moderatio tuenda libertatis, dum aquari velle simulando, ita se quisque extollit, ut deprimat alium, in difficultate, cauendoque ne metuant homines, metuendos vltro se efficiunt: & iniuriam a nobis repulam, tanquam aut facere aut part se necesse sit, iniungimus alii. T. Quintius Capitolinus quartum, & Agrippa Furius Coss. inde facti, nec seditionem domi, nec foris bellum accepérunt, sed imminebat vtrumque. Iam non vltro discordia ciuium reprimi poterat, & tribunis, & plebe inicitat in patres, cum dies alicui nobilium dicta nouis semper certamina conciones turbaret: Ad quarum primum strepuit velut signo accepto armatae pere Aequi & Volsci. facta haec anno 306. mansitque, utrum Cincinnatus dicebat, discordia ordinum, venenum ciuitatis, dum nec nobis imperio, nec vobis libertatis est modus. Anno 308. noua seditionis flamma exarsit, nam Canuleius legem tulit, de coniubio patrum & plebis, & simi mentio illata, ut alterum e plebe consulem facere liceret, & rogatio perlatu est. Quod tam graue visum est patribus, ut tria bella eodem

Nova reme dia seditionis que sita.

Cum duæ sunt Reip. partes, non manet aquilibrium.

manorum seditiones ad ultimum plebs in Ianiculum hostili direptione fecerit. Cuius mali tam dira calamitas fuit, ut eius rei causa dictator creatus Hortensius sit, qui plebe reuocata in eodem magistratu expirauit, quod nulli dictatori ante contigerat. Notandum est, quod ait post graves & longas seditiones, ne viuis anni duntaxat motum arbitremur.

Ad annum 512. vsque Tarentinorum, Pyrrhi, Carthaginique, Ligurum, Sardorum bella domesticas seditiones minuerunt, quanquam magis scriptores seditionibus; quam seditiones Romanis defuisse putem. Signa sane multa sunt, atque euidentia. Quid quod nec Hannibale Italiam vastante sincera Romæ pax fuit? Liuus libro vigesimo secundo. In eius interregno comitia habita, magno certamine patrum ac plebis: C. Terentium Varronem, suis generis hominem, plebi in secessione ne principum popularibusque artibus conciliatum, ab Q. Fabio opibus & dictatorio imperio concusus, aliena inuidia splendorem, vulga etiam extrahere ad consulatum nitebatur. patres summa ope obstante, ne in secessando sibi aquari assuererent homines. Bibius Herennius Tribunus plebis, cognatus C. Terentij criminando non senatum modo, sed etiam augures, quod dictatorem prohibuisserent comitia perficere, per inuidiam eorum fauorem candidato suo conciliabat. Ab hominibus nobilibus per multos annos bellum quarentibus, Annibalem in Italiam adductum, ab ipsis cum debellari posse, fraude id bellum trahi. Nec postea certamina desicere, cum comitia Tribuni impedirent, ne Fulvius dictator designaretur consul, octauo post pugnam Cannensem anno Coloniae duodecim auxilia, militem, pecuniam nagauere, quo tantus pavor animis hominum inieetus est, ut plerique de imperio actum esse dicent.

Marcellum Tribunus accusat, & totam nobilitatem. Liuus libro vigesimo septimo. Fraude eorum & cunctatione fieri, ut Annibal decimum iam annum Italianam prouinciam habeat, diuini ibi quam Carthagine vixerit. habere fructum imperij prorogati Marcello populum Romanum. ibi casum exercitum eius, & Iunius Venerius sub rectis agere. Hæc anno decimo belli Punici, ut appareat qua nulla fuit in ciuitate concordia, nisi si quam crudelissimi hostis metus efficeret.

Inde est quod sub idem tempus Liuus plenus ira contra Afrubalem ducit. Memoria proditum est, Liuus lib. vigesimo septimo. plenus adhuc ira in ciues M. Liuium ad bellum profici sentem monenti Q. Fabio, ne prius quam genus hostium cognoscet, temere manu consereret, respondisse: ubi primum hostium agmen confixisset, pugnaturum, cum quareveret qua causa festinandi esset: Aut ex hoste egregiam gloriam, inquit, aut ex ciubus vieti gaudium, meritum certe, et si non honestum capiam. Quid non turbarunt animus ille daret, cui ciues militetq; pari cum hostibus loco erant? imo deteriore, ex hostibus ex ciubis casis letitiam capturus erat. Quamvis enim Hannibal seditiones compressit, non tamen caritate mutua ciues deuinxit; anno sane 549. pulso iam Italia Pœno nobiles inimicis M. Liuij & C. Claudij in censura apparuerunt. Ut vero nihil mutatos videores Tribunos, legem quæ anno 552. contra bellum Macedonicum clamant, vide apud Liuium libro trigesimo primo. Babius Tribunus plebis viam antiquam criminandipatres ingressus: incusauerat bella ex bellis fieri, ne pace in qua frui plebs posset. Cuius etiam signum est, quod Scipio Africanus vexationes Tribunicias exilio vitauit, Afasicus eius frater tanta summa damnatus est, quanta non est in eius bonis inuenta; cum in ea publice possidenda quæstores prætor misisset, secura deinde solita certamina, & Bacchanaliorum coniurationes corruptio-nesque, de quibus Liu. l. 39.

In delectibus quoque fuisse easdem difficultates constat, quod A. Posthumium & Albinum leuere delectus habentes Tribuni in carcere conicerunt,

quod vacationem pro cognatis impetrare non valebant. Atque hæc est illa ætas, de qua Florus l. 3. cap. 12. Cuius etatis superiores centum anni, sancti, p. & vt diximus, aurei, sine flagitio, sine scelere, dum sincera adhuc & innoxia pastoritie illius se & integritas, dumq; Panorum hostium imminentes metus disciplinam veterem continebat. At postremi centum a Carthaginis excidio ad Casarem domesticas cladibus miseri, & erubescendi fuerunt. Quod tamen de annis præteritis dixi, sic intelligendum, non defuisse sociorum defectiones, proditiones, dissidia, sed maiore cura tenente animos, discordias in curia & virbe languisse. Nam in Hispania contra subditos per viginti annos gesta, contra Ligures & Alpinas gentes, Illyrici &c. Quin & Macedoniam subditam Andritillus erupit, & Alexander aliam eius partem deinde occupauit. Anno deinde 606. discordia ob Scipionis consulatum fuit, qui in Africam profectus Carthaginem deleuit, deinde Numantiam, quæ certa ob rebelliones subditorum orta bella sunt.

Anno 618. Eunus & Cleon in Sicilia seruile bellum geruerunt, nec sine ingenti damno Reipubl. natum quatuor prætorum castra, Manlii, Lentuli, Pisonis, Hypsæi ceperunt. Quæ porro maior sedition & infestior, quam cum in dominos serui insurgunt?

Anno 620. sedition caput, quæ causas dedit sequentiam malorum, quibus Rœp. tandem omnino periret. Epitom. lib. 58. Tib. Sempronius Gracchus Tribunus plebis, cum agrariam legem ferret aduersus voluntatem senatus, & equestris ordinis, ne quis ex publico agro plus quam decem iugera posset, in eum furorem exaruit, ut M. Octavio collega causam diuersa partis defendenti, potestatem lege lata abrogaret: seque & fratrem Caum & Ap. Claudiom Socerum Triumulos ad diuidendum agrum crearet. Promulgauit & aitiam legem agrariam, qua si quis latius agrum patet faceret, ut idem Triumviri iudicarent quæ publicus ager, quæ priuatus esset, deinde cum minus agri esset, quam quod diuidi posset sine offensa etiam plebis (quoniam eos ad cupiditatem amplam modum sperandi incitauerat) legem se promulgaturum ostendit; ut illi qui Sempronia lege agrum accipere deberent, pectinia, quæ Regis Attalifusset, diuideretur. Haredem autem Populum Romanum reliquerat Attalus, rex Pergami, Eumenis filius. Tot indignitatibus commotus grauius senatus, ante omnes T. Annus consul, qui cum in senatu in Gracchū perorasset, raptus ab eo ad populum, delatusque plebi, rursum in eum pro rostris concionatus est. Cum sterum Tribunus plebis creari vellet Gracchus auctore P. Cornelio Nasica in Capitolo ab optimatibus occisus est, ictus primum fragmentis subselliorum, & inter alios, qui in eadem seditione occisierant, insipultus in flumen proiectus. Hac accepta clade sequentes anni funesti fuerunt, Romæ omnia quæfitionibus contra Gracchis etatores erant atrocias, in Sicilia crudelitate seruorum. Secutum deinde Aristonicanum bellum desculpente magna parte Asia, ut externo intestinoque malo Respublica conflectatur.

Anno 623. Carbo cum rogationem ferret, ut etiudem Tribunum quoties vellet reficere populus posset, à Scipione vietus perferre non potuit. sed anno insequenti omnes seditiones Triumviris agiti diuidundi concitantes, acrius exarserunt, Scipio dissuasor altera die mortuus est inuentus, in patricium nemo inquisiuit. Durante autem seditione Gracchiana M. Fulvius alias leges perniciose tulit, & Italicos ad petendam ciuitatem incitauit. Hinc anno 628. Fregellæ dirutæ, anno 632. C. Sempronius Gracchus occisus est, caput occisi auro redemptum est.

Anno 642. Iugurtha bellum parat, Hispania citior rellabat. Mansere inter hec odia populi & senatus, quæ paulo post in Cæpionem bello Cimbrico fisi iudicis. Sæuæ seditiones in ip-

Anni post
riores etiam
deteriores
fuerunt.

Bella ciui-
lia & seru-
lia.

Agraria le-
ges tandem
Rœp. per-
diderunt.

gam, lapidationem, crudelitatem Tribuniciam, in qua M. Aemilius princeps ciuitatis & Senatus, lapis de percussus est.

Anno 650. in summo belli Cimbrici metu per se-

Tandem in
cades & la-
trocinia se-
datio exit.

ditionem Marius quartum consul designatur, qui nullum aliud crescendi initium, nisi ex infestatione nobilitatis habuit, itaque totis praecedentibus consulibus certamina duraverunt. Vix Marius de Cimbris triumphauit, cum ingens sedatio erupit, easic narratur a Liui Epitomatore. l. 69. Cn. Apuleius adiuuante Caio Mario & per milites occiso A. Nonio competitor, Tribunus plebis per vim creatus non minus violenter Tribunum, quam petierat, gesit. & cum legē Agrariam per vim tulisset, Metello Numidico eō, quod in eam non iurauerat, diem dixit, qui cum a bonis ciuitibus defendetur, ne causa malorum certaminum esset, in voluntarium exilium Rhodum profectus est, ibique legendo & audiendo magnis curis vacabat. Profecto C. Marius seditionis auctor, qui lexum consulatum per tribus pars pecunia emerat, aqua & igni interdixit. Idem Apuleius, Saturninus Tribunus plebis. C. Memmum candidatum consulatum, quem maxime aduersarium actionibus suis timebat, interemit, quibus rebus concitato Senatu in eius causam, & C. Marius homo mutabilis, & varii consilii, ingenique, qui semper secundam fortunam transferat, cum eum queri minime posset, oppressus armis cum Glancia Pratore, & aliis eiusdem furoris sociis, a Rabirio quodam interfectus est. Q. Cacilius Metellus ab exilio ingenti totius fauore ciuitatis reductus est. M. Aquilius Proconsul in Sicilia bellum seruile concitatum confecit. Eode tempore Athemio fugitiu in Sicilia bellum gesit. Inter haec certatum est Romae, donec anno 658. Italicum bellum incepit. Ingens verodiscordia fuit quod equites iudicarent, & viros innocentes damnarent. P. Rutilius, inquit Epitom. 70. vir summe innocentia, quoniam legatus C. Mucii Proconsulis a publicanorum iniurias Asiam defendebat, iniustus eques trii ordinis, penes quem iudicia erant, reperundarum dannatus in exilium missus est. C. Geminius contra Thrace in felicitate pugnauit, Senatus cum impotentiā equestris ordinis in iudicis exercendis ferre nollet, omni vi niti cepit, ut ad se iudicia transferretur, susinente causa eius M. Lilio Druso Tribuno plebis: qui ut vires sibi adquireret, perniciose largitionis plebem concitauit. Haec Romae in Mutiu. Afiani dies festos illi instituerunt, quos Mutia appellauit. Anno 662. Druiana seditione, quae sociale bellum traxit, excitata est. Epit. 71. M. Lilio Dru-
sus Tribunus plebis, ut maioribus viribus Senatus causam suscepit, tueretur, socios, & Italicos populos speciuitatis Romanae sollicitauit: inisque adiuvantibus per vim legibus agrariis frumentariisque lati, iudicariam quoque pertulit; ut aqua parte iudicia penes Senatum, & equestrum ordinem essent. Cum deinde promissi socii ciuitas praefari non posset, irati Italici disensionem agitare coeperunt. De illo scribit Epit. 72. Italicis populis defecerunt, Picentes, Vestini, Marsi, Peligni, Marrucini, Samnites, Lucani: initio belli à Picentibus moto. Q. Seruilius proconsul in oppido Asculo cum omnibus ciuitibus Romani, qui in eo oppido erant, occisus est: Sagae populus sumpsit, Seruilius Galba à Lucaniis comprehensus, vniuersitate feminae opera, ad quam diuerterebatur, captiuitate exemptus est: AEsernia & Alba Colonia ab Italiciis obsecata sunt.

Sociale bel-
lum maxi-
mum om-
nium.

Fuit vero periculosisimum bellum illud, & grauiissimum, cladibus utrinque magnis acceptis, datisque, quo finito ciuile crudelitatem successit, quo nihil in Romana historia notius est.

Nec solum inter socios illa patricidia fuere. Fimbria Valerium Flaccum imperatorem occidit, integrum Asia Mithridati vastanda obiicitur

Bellum ci-
nile Sylla
& Marii.

Anno 669. Sulla Marianas partes premit, multi pereunt, anno in sequenti Italiam ingressus est, anno 671. dictatura illa cruenta fuit, quā.

perire nocentes
Sed cum iam possent soli superesse nocentes.

Regnum deinde Sulla fuit, Nolam & Volaterras re-

cepit, Mytilenas euerit, legiones 47. in captos agros diuinit.

Anno 673. bellum Sertorianum in Hispania gestum est, quod ex Sylanæ proscriptiōis reliquijs fuit, quo duces Romani victi sunt.

Nec finis partium, cum Sylla se dictaturā abdicauit, Lepidus eius inimicus Consul eo mortuo acta rescindere, exules reducere tentauit, sed vixit est. Recruduit etiam Sylla mortuo sedatio. Salustius Tribunum sic querentem inducit. Nam spem fructuam, si intellecta Sylla mortuo, qui scelestum imponebat, feruatum, finem mali credebat; ortus est longe senior Catulus, tumultus intercessit Bruto & Aemilio Cossilibus, deinde C. Curio ad exitū, & que insonis Tribuni dominatus est. Lucullus superiore anno quātis animis ierit in L. Quintiū, videtur.

Anno 676. Lepidus cum exercitu patriæ infestus venit, sed à Catulo & Pompeio Italia pulsus est, & Catulum tamen magis quam Lepidum populus Romanus oderat. Anno 678. Hic status erat quem describit Salustius. Consules (ita Cotta) nos fecisti Quirites domi bellique impeditissima. Repub. namque imperatores Hispanie stipendum, milites, arma, frumentum poscunt, & id res cogit, quoniam defectione sociorum, & Sertorii per montes fugia, neque manu certare poscunt, neque utilia parare. exercitus in Asia Ciliciaque omnibus opes Mithridatis aluntur. Macedonia plena hostibus est, nec minus Italia maritima, & provinciarum, cum interim vestigia parua, & bella incerta vix partem sumptum sūp' nent, ita classe qua committuntur, rebetur, minore quam ante nauigamus, hæc si dolo aut scordia nostra contracta sunt, agite vii libet, & ita supplicium sumite, si fortuna communis asperior est, quare indigna vobis, nobis que incipitis.

Anno 680. Spartaci bellum cœpit, quo quidem anno Sertorianus occisus belli hæredem reliquit Marcum. His confectis bellis anno 683. Pompeius Magnus, & Crassus Duies consules tribunitiam potestatem integre restituerunt, & suam potentiam stabilierunt. Res vero eo deuenit, ut anno 687. per dissidium & ambitionem nonnulli coniurarent, Piso, Catilina, Antonius Pætus, quo tempore inter Lucullum & Pompeium apud exercitum Mithridatici belli magna dissensio fuit.

Verum coniuratio Catilina anno 690. Cicerone Consule detecta est. Anno sequenti coniurati vici sunt. Semina tamen inter optimates belli mansere.

Anno 693. inter tres principes Pompeium, Crassum, Cæfarem facta est contio; nam cum inter se essent inimici, & potentes, Pompeium odisset populus, Cæfarem Senatus, Crassum plerique, ipsi amicos pariter & inimicos eluserunt. Suetonius illa scribit in Iulio. Cæsar omnibus officiis Pompeium affectatus est, offensum patribus, quod Mithridate rege vicio cunctantibus confirmarentur acta sua, Pompeioque M. Crassum reconciliauit, veterem inimicum ex consulatu, quem summa discordia simul gesserat; ac societatem cum utroque inuit, ne quid ageretur in Rep. quod difficulset ulli e tribus. Iuliam in consulatu Pompeio dedit Calpurnium Pisonis consulis futuri ipse duxit.

Cæsar Consul factus leges tulit, Clodium ad plebem traduxit, Bibulum collegam domi continere se coegerit. Clodius iam plebeius Tribunus plebis factus Ciceronem expulit, post cuius redditum Clodium Milo occidit. Populus Romanus Ptolomæum fine causa proscripti. Anno 701. candidatus consulatus armati & contentiosi comitia impediabant. Tum Pompeius Consul factus vix seditionem compreserit.

Legem deinde rulit, ut Cæsaris absentis ratio haberetur, quam infringere Anno sequenti Marcellus est conatus, qua contentiones deinde magis annis sequen-

Sylla mor-
tuo manent
dissidit.

Statu. Ro-
manis
manum-
perii.

Princi-
pia
et sedi-
riare
omnis
regia in
dissidio.

Catilina
coniuratio.

Triumpr
cipum con-
sulatu.

Sequentibus inualuerunt, cum per occasionem belli Parthici duæ legiones à Cæsare abducerentur, donec civile bellum Anno 70 4. incepit, quo bello Pompeius Italia pulsus, eius legati in Hispania vici; Pompeius in Pharsalia cæsus, ab Ægyptio occisus, Pompeiani in Africa vici, & tandem.

Vltima funesta concurrunt prælia Mundæ.

Cæsar vero Anno 71 0. occisus, Mutinensis, Philippensis, Perufina, Sicula bellâ reliquit, & cedes Triumvirorum. Donec ad Actium victo Antonio rem Romanam vñus Augustus obtineret. Atque hic status Romanae Reipublice per annos amplius se-tingentos fuit, qua continuus dissensionibus agita-senatum plebemque exercuit. Et domi plura ma-la, quam toris dedit. Hæc si principes considerent, cauasque seditionum expendant, ad eas sedandas, impediendasue magna sublida comparabunt.

C A P V T I V.

Seditioes & coniuratioes tempore Mo-narchie.

Principum §. I. **S**EDITIONES ostendi grauissimum esse & fre-prima cura quæntissimum Reipublice malum, quod in seditione tam in Aristocracia, quam Democracya Romana apparuit, ut vero magis principem ad suam, imperijque omnia ho-nora im-pe-tum est, hisce enim lectoris ad cauam tantorum malorum remediaque, & exitus, prudens & amans patriæ fæcilius attendet.

Inter mille enim seditiones nulla est, quæ non singulari aliquo principem documento faciat cau-torem, prudentiorem, modestiorem. Causæ enim singularium facile apparent. Augustum igitur prin-cipem spectemus, qui primos duodecim annos per-petuo bello ciuili, aut metu transgit, post victoriā Actiacam, Ægyptiamque, multas seditiones, coniuratioesque pertulit. Suetonius capite decimo no-Augustus. *Tumultus post hac ac etiam rerum nouarum initia, coniuratioesque complures priusquam inualecerent, indicio cognitus est, detecta comprefit, & alias alio tempore; L. Andrasini falso rurum tabularum rei, ac neque atate, neque corpore integræ, Themasini Epicadi ex gente Parthica Hybride, ad extremum Telephi mulieris seru nomenclatoris. Nam ne vltima quidem sortis hominum coniuratioes & periculo caruit. Andrasini atque Epicadus Iuliam filiam & Agrippam nepotem ex insulis quibus continebantur, rapere: ad extre-mum Telephus quasi debita fibi fato dominatione, & ipsum & senatum aggredi defuerant. Quin etiam quondam iuxta cubiculum eius lixa quidam ex Illyrico exercitu, ianitoribus deceptis noctu deprehensus est, cultro venatorio catus: impone mentis, an simula dementia, incertum. Nihil enim exprimi questione potuit. Ecce præter bella ex-tera, & ciuilia, quo hostibus vita regnantis appetita est?*

Nec paucas rebelliones sustinuit (idem capite vi-geſimo primo). Neque crebrius aut perfidiosius rebellantes grauiore vnguam multe hant pena, quam ut captiuos sub lege venundaret, ne in vicina regione seruirent, neve intra tricennum annum liberarentur. Quanto vero in metu vixerit, Dio docet; In senatum enim veniens sub veste thoracem gerebat. Idem Dio capite decimo septimo. *Cæsari multi insidias fecerunt atque in primis Gneus Cornelius Pompei Magni ex filia nepos: quos cum noller occidere, pro-terea quod morte eorum non magis se securum esse intellige-*

bat: neque liberare, ne ob eam rem ceteros contra se incitaret: adeo in magnam dubitationem venit, ut dies noctesque curia angeretur. Quoniam autem de bono principe, scriptorum quidem iudicio, agimus, apponam quæ de eo Plinius libro septimo, capite 45. refert. *In Diu quoque Augusto quem vniuersa mortalitas in hac censura nuncupat, si diligenter astimentur cuncta, magna fortia humanæ reperiuntur volumina. Repulsa in Magisterio apud auunculum, & contra petitionem eius prælati Lepidus: proscriptio iniuria, collegium in Triumviratu peñimorum ciuium, nec aqua saltem portione, sed pragmatis Antonio: Philippensij prælio moribus, fuga, & triduo in palude latebra & agroti & vi satentur Agrippa & Mecenæs) aqua subter cutem fusa, turgida latera; naufragia Sicula, & alia ibi quoq; in speluncæ occultatio. Iam in naualit fuga virgente hostium manu, preces Proculeio mortis admota: cura Perusina contentio: sollicitudo Martis Actiati. Pannonicæ bellæ ruina & terror, tot seditiones militum, tot anticipites morbi corporis: suspecta Marcelli vota, pudenda Agrippina ablegatio, toties petita infidus vita, incusata librorum mortes, luctuque non tantum orbitate trifles: Adulterium filie & consilia patricidae palam facta: contumelio sua priuigni Neroni secessus: aliud neptis adulterium: iuncta deinde tot mala; iniqua stipendii, rebellio Illyrici, seruitiorum delectus, iuuentutis penuria, pestilenta vrbis: famæ sitis que Italiæ, destinatio expirandi, & quatriundu in media maior pars mortis in cor-pus recepta: iuxta hec Variana clades, & Magistratis eius fæda sigillatio, abdicatione Posthumi Agrippa post adoptionem, defiderium post relegationem, inde suspicio in Fabium, arcianorumque proditionem: Hinc vxoris & Tiberii cogitationes suprema eius cura. In summa, Deus ille, calumque nefcio adeptus magis, an meritus herede hostis sui filio excedit. Similia Sen. de breuit. vita cap. 5. vbi indicat ad sene & etutem mansisse illa terricula, nondam horum effugerat in fidias, filias, & tot nobiles iuuenes adulterio, velut sacramento adaci, iam infra dictam etatem territabant: postquam & iterum timenda cum Antonio mulier.*

Tiberium non exiguae procellæ mirum in modum *Tiberius ve-exigitarunt. Primo eius ingressum Gallicæ legiones xatus.* turbarunt, cum Germanicus imperatorem dicerent, & filium eius Caligulam derinerent. Eo viuo virtus Tiberius continuit, Dio. Tandem Germanicus, & Drusus tollitur, cum seditiones in Pannonia, & Ger-mania sedatae essent. Interim Lito Drusus nouarum rerum ex parte coniunctis occiditur. Clemens Agrip-pa seruus seditionem mouet. Bellum in Africa & defec-tio. Piso & Sentius præles Syriae dissidentiunt, pugnat-que ciuili bello. Tota deinde vita Tiberii carnificina fuit, donec æger à Macrone suffo caretur. Caligulam breui tempore regnante tumultus sustulit.

Claudium plures seditiones proditionesq; vexa-runt. Suet. cap. 13. *Nec tamen copers insidiarum vsquequa-que permanisti, sed & a singulis & perfactionem, & denique ci-Cladu in-uli bello inservasti est. E pieb homo nocte mediis iuxta cubicu-fidie.* lum eius cum pugione deprehensus est: reperti & equestris ordi-nis duo in publico cum dolore ac venatorio cultro præstolantes: alter ut egressum in theatro; alter ut sacrificantem apud Maris adem adoriretur. conspirauerant autem ad res nouas Gallus A-finius & Statilius Corvinus, Pollio, & Messale oratorum ne-potes, a suis libertis ipsius atq; seruus. Bellum ciuile mouit Furius, Camillus Scribonianus Dalmatia legatus: verum intra quintam diem oppressus, & legionibus qua sacramentum mu-tauerant in panitentiam religione conuersi, postquam denun-ciatum ad nouum imperatore stiterat, caju quadam ac diuinitus, neque aquila ornari, neque signa conuelli moueris, potuerunt. Et c. 35. Timor eius ingenium Romanorum ostendit. Sed nihil aque quam timidus ac diffidens fuit. primis imperiis diebus, quanquam (vt diximus) iactator ciuitatis, neq; coni-uaire inire auras est, nisi vt spiculatores cum lanceis circumstaret, militesq; vice ministrorum fangerentur: neq; agrum quenquæ visitauit, nisi explorato prius cubiculo, culcitrisque & stragulis prætentatis & excusis. reliquo autem tempore salutatoribus scrutatores semper apposuit, & quidem omnibus, & acerbissi-